Da Vinci-koden och Bibeln

En bok som har blivit mycket omtalad är Dan Browns bok *Da Vinci-koden*, utgiven av Bonniers förlag 2004 (502 sidor). Originalet heter ”The Da Vinci Code” (New York: Doubleday, 2003) och uppges vara såld i mer än 12 miljoner exemplar (enligt Aftonbladet 8/1 2005). Boken är redan översatt till 40 olika språk och produceras nu som film med planerad premiär i maj 2006. Den svenska översättningen har redan sålts i över 500 000 ex.

Man kan fråga sig vad det är som är så intressant och tilldragande med denna bok? Är det den spännande intrigen med mord och vilda biljakter? Kanske. Men det finns ju andra spänningsromaner som också är skickligt skrivna. De har inte på långt när fått så många läsare. Är det de hemlighetsfulla och mystiska inslagen med gåtfulla chiffer som måste lösas steg för steg och som kan leda fram till hittills dolda sanningar? Kanske. Att få höra sensationella hemligheter ”kliar i öronen”.

För dig som inte läst denna ”spänningsroman” kan en kort sammanfattning av handlingen vara på sin plats. Det börjar med ett mord. Intendenten på Louvren hittas mördad inne på museet. Bredvid honom ligger ett chiffer. Handlingen kretsar kring Robert Langdon, konsthistoriker och symbolikexpert, och Sophie Neveu, den franska polisens kryptograf. De hittar gömda ledtrådar i Leonardo Da Vincis verk då de försöker dechiffrera meddelandet. Efter hand visar det sig att den mördade intendenten tillhört ett hemligt sällskap, Prieuré de Sion, där bl a Da Vinci varit medlem. Langdon är nu en historisk hemlighet på spåren och om inte alla ledtrådar och chiffer löses i tid riskerar hemligheten att förbli okänd för världen utanför det hemliga sällskapet. Langdon har en mäktig fiende emot sig, organisationen Opus Dei som företräder den katolska kyrkan och systematiskt söker mörda dem som tänker avslöja de hemligheter som Prieuré de Sion känner till.

Det som framför allt bidragit till att denna bok fått så stor spridning är nog de ”hemligheter” som bit för bit avslöjas trots kyrkans motstånd. Brown gör gällande att det finns klara bevis för att Bibeln och kristendomen har förvanskat historien och kommer med osanningar. Nya testamentet och kyrkan har manipulerat fakta om vem Jesus i verkligheten var. Man har försökt dölja sanningen att Jesus var gift med Maria Magdalena och att de hade en dotter som rätteligen skulle vara kyrkans ledare. Vidare har äntligen letandet efter den heliga Graal fått sin lösning. En mystisk religionshistoriker, Sir Leigh Teabing, kan genom en total omtolkning avslöja vad som menas med den heliga Graal och förklara varför kyrkan har demoniserat ”det heliga kvinnliga” och den livsviktiga gudinnekulten.

Brown har lyckats göra sin kristendoms- och kyrkokritik sensationell och för många trovärdig genom att skickligt fläta samman korrekta fakta med fantasi och legender. Sina fiktioner lägger han i experters mun så att de framstår som fakta. Boken ger stöd åt dem som redan är skeptiska till kyrka och kristendom och legitimerar upphöjandet av individens personliga känslor och tankar som överordnade bibel och kyrka. ”Kyrkan ska inte få tala om för oss vad vi har rätt att tänka” (s 280). Vad individen subjektivt upplever som kärlek är kärlek, vad som känns sant är sant. Nyhedendom, urgammal gudinnekult och radikalfeminism kan bättre än kristendomens patriarkaliska auktoritetstro utveckla människans inre liv och förverkliga hennes gudomliga behov. Ett sådant tänkande, som kan sägas vara typiskt för vår tid, den s k ”nya tidsåldern” (the new age), genomsyrar Da Vinci-koden.

Är då Da Vinci-kodens påståenden om Bibeln, Jesus, kristendomen, Maria Magdalena, den heliga Graal, Prieuré de Sion mm hållbara? Långt därifrån. De är tvärtom exempel på osedvanligt grova förvanskningar av fakta, vilket vi snart ska visa.

Hur kan då så många läsare av Da Vinci-koden finna dess påståenden i stort trovärdiga och fascineras av dem? Till det bidrar säkert att Brown börjar sin bok med att bedyra att det han skriver överensstämmer med verkligheten. Han har också i flera TV-intervjuer bedyrat att han inte fabulerar utan verkligen bygger på fakta. Vidare framträder i boken de båda experterna Langdon och Teabing som tycks kunna underbygga sina omvälvande tankar med fakta och källhänvisningar som de flesta läsare inte kan kontrollera. Vad har bokens läsare att sätta emot, när bibelkunskap och religionskunskap numera är så bristfällig? Eftersom flera uppgifter i boken bevisligen är korrekta, måste väl också påståendena om Nya testamentet, kristendomen, Jesus, Maria Magdalena etc i stort sett vara korrekta? När dessutom påvekyrkans trovärdighet naggats i kanten genom pedofilskandaler och långt tidigare bl a genom okristliga korståg och grymma avrättningar av oliktänkande, kan det väl vara möjligt att kyrkan manipulerat och gömt undan obekväma sanningar om Jesus och Bibeln. Så tycks många tänka.

Det finns därför anledning att närmare granska Da Vinci-kodens många påståenden och jag börjar med Bibeln, Nya testamentet och Jesus.

1. Bibeln och Nya testamentet

En rad märkliga påståenden görs om Bibeln och Nya testamentet. Teabing, som framträder i boken som en religionshistorisk expert, förklarar för Sophie Neveu att Bibeln ”*har utvecklats genom oräkneliga översättningar, tillägg och revisioner. Det har aldrig funnits en slutgiltig version av boken*” (s 263).

Detta är ett helt missvisande påstående. Olika översättningar av Bibeln kan inte förändra eller ”utveckla” den hebreiska grundtexten till Gamla testamentets böcker eller den grekiska grundtexten till Nya testamentets böcker. Däremot kan översättningar lyckas mer eller mindre bra med att förmedla vad som faktiskt står i bibelböckernas grundtext. Översättningar måste ständigt jämföras med grundtexten och bör revideras, om de inte korrekt återger vad som verkligen står enligt grundtexten. Författares verk, vilken bok det än är fråga om, får inte förändras av dess översättare genom tillägg eller uteslutningar. Detta gäller i ännu högre grad om böcker som bekänns vara Guds heliga undervisning. Bibelböckernas grundtext bevarades och kopierades omsorgsfullt. Tillägg var bannlysta. Så här kan denna princip uttryckas i bibeltexterna själva: ”Lägg ingenting till hans ord” (Ords 30:6). ”Du ska inte lägga något till det och inte ta något därifrån” (5 Mos 12:32). ”Skriften kan inte göras om intet” (Joh 10:35). ”Om någon lägger något till dessa ord ska Gud på honom lägga de plågor som det är skrivet om i denna bok” (Upp 22:18).

Teabing säger vidare: ”*Konstantin beställde och bekostade en ny bibel där man uteslöt de evangelier som talade om Kristi mänskliga drag och förhärligade de evangelier som beskrev honom som gudomlig. De tidigare evangelierna förbjöds, samlades in och brändes*” (s 267). ”*Fler än* ***åttio*** *evangelier togs i beaktande till Nya testamentet, och ändå valde man att bara ta med ett fåtal – bland andra Matteus, Markus, Lukas och Johannes… Bibeln, så som vi känner den i dag, sammanställdes av den hedniske romerske kejsaren Konstantin den store*” (s 264).

Här finns inget som stämmer med verkligheten. Det var aldrig fråga om att gnostiska dokument skulle uteslutas ur Bibeln. De tillhörde aldrig Bibeln och de var aldrig aktuella för ett upptagande i kanon. När de apostoliska ögonvittnesskildringarna Matteus, Markus, Lukas och Johannes

förelåg redan under andra hälften av det första århundradet, fanns inga andra evangelieskrifter. De gnostiska evangelierna kom till långt senare och kunde lätt avslöjas av apostlakyrkan som oäkta. De äldsta gnostiska skrifterna kom till först mot slutet av det andra århundradet och de flesta ännu senare. De har använt sig av vissa delar av Matteus, Markus, Lukas och Johannes, som de omformat och utökat med nya berättelser och Jesusord för att kunna förmedla sina egna gnostiska idéer. Detta förfaringssätt kan jämföras med hur i vår tid t ex José Saramago i boken ”Evangelium enligt Jesus Kristus” och Marianne Fredriksson i boken ”Enligt Maria Magdalena” anknyter till Bibelns ögonvittnesskildringar men tar sig friheten att förändra dem och skapa egna texter för att få fram ett annorlunda budskap.

Konstantin den store (285-337) har ingenting med Bibelns tillkomst att göra och han försökte inte få fram en ny Bibel. Den information som finns om urkyrkan och fornkyrkan är mycket omfattande och avslöjar Browns påståenden som rena fabuleringar. De apostoliska fäderna (95-150 e Kr) hänvisar till och förutsätter Nya testamentets vittnesbörd om Jesus, de primära källorna. Första Clemensbrevet skrevs i Rom ca 95 e Kr och Didaché i början av 100-talet. Bland kyrkofäderna kan nämnas Justinus Martyren som i sin dialog med juden Tryfon (160 e Kr) nämner att de kanoniska evangelierna lästes och användes i gudstjänsten. Ireneus talar om det fyrfaldiga evangeliet, dvs Matteus, Markus, Lukas och Johannes (ca 180 e Kr). Före år 177 sammanställde Tatianus en evangelieharmoni, dvs en bok som vävde samman i en sammanhängande berättelse vad som stod i de fyra evangelierna. En utmärkt källa till kyrkans första tid är också den kyrkohistoria som Eusebius av Caesarea (ca 280-339) skrivit. Han berättar om hur Matteus, Markus, Lukas och Johannes utgjorde kanons kärna alltifrån deras tillkomst och hur de brukades i gudstjänsterna i Jerusalem, Antiokia, Alexandria och Rom.

Tilläggas kan: de listor över kanoniska bibliska texter som finns från det andra århundradet inkluderar aldrig några gnostiska texter. När gnostiska ”evangelier” började dyka upp, jämfördes de med de apostoliska evangelierna och genomskådades som oapostoliska och falska. Serapion av Antiokia t ex, biskop 190-211, granskade det s k Petrusevangeliet och fann att det innehöll en heretisk kristologi. Nya testamentet självt vittnar om att den apostoliska kyrkan enhälligt slog vakt om det evangelium som apostlarna predikade. Se 1 Kor 15:1-3 (från år 56 eller 57 e Kr) och Ef 4:4-6 (från 61-63 e Kr).

Brown låter också Teabing påstå följande: ”*Till historikernas glädje lyckades vissa av de evangelier som Konstantin försökte utplåna överleva. På 1950-talet hittade man Dödahavsrullarna undangömda i en grotta nära Qumran i den judéiska öknen. Och sedan har vi naturligtvis de koptiska skrifterna som påträffades 1945 vid Nag Hammadi… I enlighet med sin tradition av att sprida osanningar gjorde Vatikanen förstås allt den kunde för att dessa skrifter inte skulle offentliggöras. Och vad kunde man vänta sig av Vatikanen? Texterna belyser allvarliga historiska motsägelser och påhitt och visar tydligt att vår tids Bibel sattes samman och redigerades av män som hade ett politiskt syfte – att slå fast att människan Jesus Kristus var gudomlig, så att de kunde använda hans betydelse för att stärka sin egen makt*” (s 267).

Här vimlar det av felaktigheter. För det första försökte inte Konstantin den store utplåna några evangelier. För det andra innehåller inte Dödahavsrullarna (som för övrigt upptäcktes 1947) några evangelier eller några hänvisningar till Jesus. De tillkom minst 100 år före Kristi födelse och innehåller främst gammaltestamentliga texter, bl a hela Jesajarullen. Att kombinera Dödahavsrullarna från tiden långt före Kristi födelse, före Nya testamentets tid med gnostiska Nag Hammaditexter från tiden långt efter att Nya testamentets böcker kommit till vittnar om stor förvirring. Teabings tanke att vissa män manipulerat Nya testamentet för att få fram ”att människan Jesus Kristus var gudomlig” kan inte på något sätt stödjas av Dödahavstexterna eller de gnostiska texterna från Nag Hammadi. Inte heller vittnar de om ”allvarliga historiska motsägelser och påhitt” i Gamla eller Nya testamentet.

Visst kan man kritisera både påvekyrkans tro och gärningar. Men att påstå att Vatikanen gjort allt för att Dödahavsrullarna inte skulle offentliggöras är ren och skär lögn. Likaså att man motsatt sig utgrävningarna vid Nag Hammadi och försökt förhindra publiceringen av de gnostiska texter som hittats där.

2. Jesus som Guds Son

Brown låter Teabing påstå att Jesus som Guds Son ”*föreslogs och röstades igenom vid konciliet i Nicaea*” år 325 e Kr. ”*Fram till dess såg Jesu anhängare honom som en dödlig profet … en stor och betydelsefull man, men likväl bara en människa. En vanlig dödlig en*” (s 265). ”*Vänta nu lite”,* säger Sophie. *”Ni menar att Jesu gudomlighet var resultatet av en omröstning?” ”En ganska jämn omröstning, till på köpet”, lade Teabing till* (s 266).

Ingenting av detta är sant. Den kristna grundbekännelsen att Jesus är Guds Son bygger inte på ett kyrkomötesbeslut nästan 300 år efter Jesu offentliga verksamhet år 26-30. Den har sin grund i vad apostlarna har hört och sett Jesus själv göra och säga. Petrus svar på Jesu fråga: ”Och ni, vem säger ni att jag är?” har varit den kristna kyrkans bekännelse om Jesus alltsedan dess: ”*Du är Messias, den levande Gudens Son*” (Matt 16:16). Vid ett annat tillfälle sa Petrus: ”Du har det eviga livets ord och *vi tror och förstår att du är Guds Helige*” (Joh 6:69). Paulus bekänner: ”Vår Frälsare Kristus Jesus har gjort slut på döden och fört liv och odödlighet fram i ljuset genom evangelium… *Jag vet på vem jag tror*” (2 Tim 1:10-12).

Enligt apostlarnas ögonvittnesskildringar visade Jesus gång på gång inför deras och många andras ögon att han kunde göra det som bara Gud kan göra och att han lämnade graven tom (något som också motståndarna bekräftar) och uppstod på tredje dagen (något som motståndarna inte kan acceptera). Kroppsligen visade sig den uppståndne Jesus bland andra för Petrus och senare för de tolv och ”för mer än 500 bröder på en gång” (1 Kor 15:5f). Detta är ofrånkomliga fakta enligt den kristna kyrkans övertygelse. Redan i Markusevangeliets första kapitel och första vers klargör Markus tydligt vad hans bok handlar om, nämligen ”*Jesus Kristus, Guds Son*” (v 1). Johannes börjar sitt evangelium med att Jesus är ett med Gud själv. Han kallar honom för ”Ordet” och skriver: ”I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och *Ordet var Gud*. Han var i begynnelsen hos Gud. *Genom honom har allt blivit till*, och utan honom har inget blivit till, som är till” (v 1-2).

Övertygelsen att Jesus verkligen är sann Gud samtidigt som han är sann människa förblev en stötesten för majoriteten av judar. Det hjälpte inte att Jesus inför många vittnen gjorde sådana gärningar som bara Gud kan göra. Jesus sa till dem: ”Om jag inte gör *min Faders gärningar*, så tro mig inte. Men om jag gör dem, så tro på gärningarna, om ni inte kan tro på mig. Då ska ni inse och förstå att *Fadern är i mig och jag i Fadern*” (Joh 10:37-38). ”*Den som tror på mig, han tror inte bara på mig utan på honom som har sänt mig, och den som ser mig, han ser honom som har sänt mig*. Jag är ljuset som har kommit i världen, för att ingen som tror på mig ska bli kvar i mörkret… Jag har inte talat av mig själv, utan Fadern som har sänt mig har befallt mig vad jag ska säga och tala. Och jag vet att hans befallning är evigt liv. Vad jag talar, det talar jag så som Fadern har sagt mig” (Joh 12:44-50).

Att Jesus gör anspråk på att vara Guds Son är inte bara de kristnas övertygelse. Det säger också Jesu motståndare. När Jesus sa till de judar som ville stena honom: ”Många goda gärningar från Fadern har jag låtit er se. För vilken av dem vill ni stena mig?”, svarade de: ”Det är inte för någon god gärning vi vill stena dig, utan därför att du hädar och gör dig själv till Gud, du som är en människa” (Joh 10:32-33). Stora rådets dödsdom över Jesus grundade sig på att Jesus menade

sig vara Guds Son: ”Vi har en lag och enligt den lagen måste han dö eftersom han har gjort sig till Guds Son” (Joh 19:7).

Vi ser alltså att det är ett lögnaktigt påstående att Jesu anhängare skulle ha betraktat Jesus som ”bara en människa, en vanlig dödlig en” fram till kyrkomötet i Nicaea 325 e Kr. En rad nytestamentliga texter, som enligt både troende och icke-troende historiker bevisligen existerade fr o m senare delen av första århundradet, visar att både anhängare och motståndare trodde eller hade hört att Jesus var Guds Son.

Vad hände då vid kyrkomötet i Nicaea 325 e Kr? Där diskuterades inte om Jesus var Guds Son eller inte. Där diskuterades hur man skulle formulera sin övertygelse grundad på Nya testamentet att Jesus var Guds Son. Arius, en presbyter i Alexandria, hade några år tidigare rört upp känslorna genom att hävda att Sonen visserligen hade en förhistorisk existens men att han hade en begynnelse. Sonen blev därmed ett sorts mellanväsen mellan Gud och människa. Arius lära stötte på hårt motstånd och redan 320 blev han avsatt vid en synod i Alexandria. Kyrkomötet i Nicaea tog avstånd från arianismen och fastslog att Jesus är ”sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som Fadern”.

Omröstningen gällde alltså inte om en vanlig, dödlig människa skulle upphöjas till Gud Son eller inte. Det är också lögn att omröstningen var jämn. Röstningen utföll med 316 mot 2. Det var två egyptiska biskopar från Libyen som vägrade att underteckna den nicenska trosbekännelsen och som därför tillsammans med Arius tvingades bort i exil till Illyrien.

3. Jesus och Maria Magdalena

”Som jag nämnde förut”, klargjorde Teabing, ”hade den tidiga kyrkan behov av att övertyga världen om att den dödlige profeten Jesus var ***gudomlig****. Därför var man tvungen att utesluta alla evangelier som beskrev de* ***jordiska*** *aspekterna av Jesu liv ur Bibeln. De tidiga redaktörerna hade särskilda problem med ett visst besvärande jordiskt tema som återkom i många av evangelierna. Nämligen Maria Magdalena.” Han gjorde en paus. ”Närmare bestämt, hennes äktenskap med Jesus Kristus”* (s 277).

Några andra evangelier än Matteus, Markus, Lukas och Johannes har, som sagt, aldrig ingått i Bibeln och det finns inte ett ord om något äktenskap mellan Jesus och Maria Magdalena i dem. Sålunda är det lögn att ”alla evangelier som beskrev de *jordiska* aspekterna av Jesu liv” har uteslutits ur Bibeln. Brown (via Teabing) syftar sannolikt på de senare tillkomna gnostiska evangelierna.

I det gnostiska Filippusevangeliet finns däremot en passus (63:33-36) som Brown citerar så här: ”Och Frälsarens följeslagerska är Maria Magdalena. Kristus älskade henne mer än alla lärjungarna och kysste henne ofta på munnen. De andra lärjungarna förnärmades och uttryckte sitt missnöje. De sa till honom: ’Varför älskar du henne mer än alla oss?’” Inte heller här står något om ett äktenskap utan bara att Maria var ”följeslagerska” till Jesus. Men Brown vet på råd och låter Teabing förklara: ”Som vilken forskare i arameiska som helst kan tala om betydde ordet följeslagerska på den tiden bokstavligt maka” (s 279). Här begår Brown ytterligare en blunder: Filippusevangeliet skrevs inte på arameiska utan på koptiska och grundtextens ord är ett låneord från grekiskan, nämligen ”koinonós”. Dessutom skulle det vara otänkbart för Jesu lärjungar att vara kritiska mot Maria Magdalena, om hon hade varit Jesu hustru. Kyrkan genomskådade omgående Filippusevangeliet som oäkta och en förfalskning.

Det andra dokumentet som Brown vill stödja sig på är det sena gnostiska ”Marias evangelium”. När det gäller gnostiska evangelier betecknar ordet ”evangelium” i detta sammanhang en litterär kategori av skrifter som till form och innehåll helt avviker från NTs evangelier. Dessa gnostiska skrifter vill uppenbara himmelska hemligheter om den frälsande ”gnosis”, om kunskapens väg till ett tillintetgörande av den odugliga kroppen som fängslar människans ande eller gudagnista. ”Marias evangelium” består av två självständiga delar. I den andra delen är det Maria Magdalena som efter Frälsarens försvinnande tröstar lärjungarna och meddelar dem de hemligheter som hon ensam mottagit av honom.

Inte heller i ”Marias evangelium” finns det något stöd för att Jesus var gift med Maria Magdalena. Ändå skriver Brown så här, och det är Teabing som talar: ”Jag ska inte tråka ut er med de otaliga omnämnandena av äktenskapet mellan Jesus och Magdalena” (s 280). Det finns *bara två* gnostiska dokument att hänvisa till och inte ens dessa talar om något äktenskap mellan Jesus och Maria! Men Teabing säger i alla fall: ”Som jag sa tidigare är äktenskapet mellan Jesus och Maria Magdalena ett dokumenterat historiskt faktum” (s 278).

Det finns i vår tid en rad varianter på temat Jesu äktenskap med Maria Magdalena och olika spekulationer om deras barn. Den bok som Brown har hämtat många av sina teorier ifrån är ”Holy Blood, Holy Grail” av Michael Baigent, Richard Leigh och Henry Lincoln (1982, omtryckt 2004). (Lägg märke till hur Teabing är ett anagram, dvs en omkastning av bokstäverna i Baigent). I denna bok påstås att Maria som var havande med Jesu barn flydde till Frankrike och där födde en flicka som fick namnet Sara. Hon blev sedan stammoder till den merovingiska kungadynastin i Frankrike. Denna version av Jesu familjeliv framfördes första gången på 800-talet.

Brown stannar inte med denna lånade teori om Jesus som make och far utan fortsätter med ytterligare bisarra påståenden:

”Enligt de oförvanskade evangelierna var det inte Petrus som fick i uppgift av Kristus att grunda den kristna kyrkan. Det var Maria Magdalena… Jesus var den första feministen. Han ville lägga kyrkans framtid i händerna på Maria Magdalena… Det är inte många som vet att Maria Magdalena inte bara var Kristus högra hand utan att hon redan var en mäktig kvinna.” … ”Tillhörde hon Benjamins stam?” ”Jo, minsann”, sa Teabing. ”Maria Magdalena var av kunglig börd.” … ”Genom att gifta in sig i Benjamins mäktiga stam sammanförde Jesus två kungliga ättelinjer och skapade ett mäktigt politiskt förbund som kunde göra rättmätigt anspråk på tronen och återupprätta Salomos kungaätt” (s 281f).

Kommentarer till dessa fantasier torde vara överflödiga. Att Maria från Magdala skulle vara av kunglig börd och benjaminit är helt gripet ur luften. Tilläggas kan att Maria från Magdala bara nämns ett fåtal gånger i evangelierna som en av Jesu lärjungar. Hon var med vid Jesu kors och bland de kvinnor som upptäckte att graven var tom. Enligt Johannes var hon den första som fick se den uppståndne Jesus. Under medeltiden började man identifiera henne med några andra kvinnor som nämns i evangelierna och fick henne att framstå som prostituerad. Det är den bild av henne som många känner bäst till, men den har inte något stöd i Bibeln.

4. Den heliga Graal

Enligt vissa legender skulle den heliga Graal avse den kalk som Jesus använde vid nattvardens instiftande och som Josef av Arimatea efter korsfästelsen samlade upp Jesu blod i. Att finna denna heliga Graal var under högmedeltiden den sanne riddarens mål. I Da Vinci-koden avslöjas

hemligheten ”vad Graal verkligen är”. ”Den heliga Graal är inte ett föremål. Den är faktiskt … *en person*”, påstås det (s 269). Langdon och Teabing ger följande undervisning till Sophie:

”Enligt legenden är den heliga Graal en kalk – en bägare. Men beskrivningen av Graal som en kalk är egentligen en allegori för den heliga Graals sanna väsen. I legenden har man alltså använt sig av kalken som en metafor för något mycket viktigare.” ”En kvinna”, sa Sophie. ”Just det.” Langdon log. ”Graal är bokstavligt talat den urgamla symbolen för kvinnlighet och den heliga Graal står för det heliga kvinnliga och för gudinnan, och det är förstås fenomen som kyrkan praktiskt taget har utplånat” (s 271).

Teabing hade nu eggat upp sig. ”Legenden om den heliga Graal är legenden om kungligt blod. När det i Graallegenden talas om ’kalken med Kristi blod’ … handlar det egentligen om Maria Magdalena – den kvinnliga livmoder som bar på Jesu kungliga ättelinje” (s 283).

”Maria Magdalena skulle kunna bringa männen i den tidiga kyrkan på fall. Hon var inte bara den kvinna som Jesus hade gett i uppgift att grunda kyrkan, hon hade dessutom konkreta bevis på att kyrkans nyutropade gudom hade gett upphov till en mänsklig ättelinje. För att skydda sig mot Magdalenas makt framställde kyrkan henne som en hora och begravde bevisen på att hon var gift med Jesus och tog därmed udden av alla påståenden om att Jesus gett upphov till en ättelinje som fanns kvar och att han bara var en dödlig profet” (s 287).

”Prieuré de Sion dyrkar än i dag Maria Magdalena som gudinnan, den heliga Graal, rosen och den gudomliga modern.” ”Enligt Preurén”, fortsatte Teabing, ”var Maria Magdalena gravid då Jesus korsfästes. För att skydda Kristi ofödda barn var hon tvungen att fly från det Heliga landet. Med hjälp av en betrodd farbror till Jesus, Josef från Arimataia, reste Maria Magdalena i hemlighet till Frankrike, som på den tiden kallades Gallien. Här fick hon skydd i den judiska kolonin. Det var här i Frankrike hon födde sin dotter. Hon fick namnet Sara” (s 288). *”Sökandet efter den heliga Graal är bokstavligt talat en strävan att få falla på knä inför Maria Magdalenas ben. En resa för att be vid den utstöttas fötter, vid det förlorade kvinnliga”* (s 290).

Egentligen är inte Brown upphovsmannen till dessa påhitt. Han har hämtat dem från andra, särskilt från ”Holy Blood, Holy Grail” (1982), som jag redan nämnt, och dess uppföljare ”The Messianic Legacy” (1986) av samma författare. Det engelska teamet Baigent, Leigh och Lincoln har faktiskt stämt Brown för plagiat och de kräver sin del av de enorma intäkterna. Den godtyckliga teorin att den medeltida franska termen ”Sangraal” (bestående av san=helig och Graal) skulle bestå av de båda leden ”sang” (blod) och ”raal” (kunglig) har han också knyckt.

5. Sex som en väg till Gud

Brown talar varmt för de gamla hedniska religionernas sexkult och hieros gamos-ceremonier. Det hemliga sällskapet Prieuré de Sion slår vakt om denna urgamla sexualkult genom att praktisera sexriter och Langdon försöker få Sophie att förstå att denna kult inte är något perverst utan viktig. Han säger bl a:

Historiskt sett var samlaget den handling genom vilken mannen och kvinnan upplevde Gud… Den fysiska föreningen med kvinnan var enda sättet för mannen att bli andligen fullkomnad och att slutligen uppnå ***gnosis*** *– kunskap om det gudomliga. Sedan Isis dagar hade sexriter ansetts vara den enda väg för mannen från det jordiska till himlen. ”Genom umgänget med kvinnan”, sa Langdon, ”kunde mannen uppnå en höjdpunkt då hans hjärna var helt tom så att han kunde se Gud”… ”Det var genom samlaget mannen blev andligen hel och fick kontakt med Gud… Hieros gamos är inget perverst påhitt. Det är en djup helig ceremoni* (s 349).

Sophie går inte med en gång på denna smörja. ”Onekligen var det svårt att vänja sig vid tanken på sex som en väg till Gud”, skriver Brown. Att Bibeln kraftigt fördömer denna sexkult, som var så vanlig bland kananeerna, som andlig blindhet och avfall från HERREN (JHWH), försöker Brown förneka genom att påstå följande:

*”De tidiga judarna trodde att det allraheligaste i Salomos tempel inte bara hyste Gud utan också hans kvinnliga jämlike, Shekhina. Män som sökte andlig helhet kom till templet för att besöka prästinnor – hieroduler – med vilka de hade samlag för att uppleva det gudomliga i den fysiska föreningen. Man kunde till och med se det judiska tetragrammet JHWH – Guds heliga namn – som en androgyn förening mellan det maskulina **Jah** och det förhebreiska namnet för Eva, **Havah**”* (s 350).

Namnet Eva har ingenting med JHWH att göra. Hebreiskan har två olika h-bokstäver, en som vi kan transkribera som just h och en som kan transkriberas som ch. JHWH har det förstnämnda h-et, Eva det sistnämnda (på hebreiska Chawwa). Gudsnamnet JHWH bygger på verbet *hawa* som senare skrevs *haja* och betyder ”vara”. Chawwa (Eva) bygger på verbet *chawa* som senare skrevs *chaja* och betyder ”leva”.

Förutom detta misstag är det ett helt felaktigt att Shekina skulle vara en gudinna. Shekina är bildat av verbet *shakan* som betyder ”bo” och Shekina betecknar Guds heliga närvaro, hans boende bland sitt folk i det allraheligaste. JHWH har aldrig en gudinna vid sin sida. Judendomen och Gamla testamentet är strikt monoteistisk. Det finns bara en enda sann Gud. ”Hör, Israel! HERREN, vår Gud, HERREN är *en*” (5 Mos 6:4).

*”Sex som en väg för direktkommunikation med Gud utgjorde ett allvarligt hot mot den tidiga kyrkans makt”, förklarade Langdon med dämpad röst. ”Det underminerade kyrkans påstående att kyrkan var **enda** vägen till Gud. Självklart gjorde kyrkan allt den kunde för att demonisera sex och stöpa om det till en motbjudande och syndig handling”* (s 350).

Den tidiga kyrkan, dvs urkyrkan och fornkyrkan, strävade inte efter någon världslig makt. Den slog vakt om profeternas (GT) och apostlarnas (NT) lära. Det innebar att den predikade att Guds rike inte var ett världslig rike, att Kristus och ingen annan var detta rikes Herre och att Kristus (ingenting annat) var enda vägen till Gud. Bara genom Kristus var människornas syndaskuld till Gud betald och bara tack vare Kristi rättfärdighet tillräknades de den rättfärdighet som Gud kräver av varje människa för evigt liv i gemenskap med honom. Bara otro, dvs att förkasta Kristi skuldbetalning och rättfärdighet, utestänger en människa från himlen och saligheten. Egna gärningar, de må vara olika fromhetsövning eller sexriter som Brown förespråkar, kan inte förena någon människa med Gud.

Brown gör ingen skillnad mellan urkyrkan och den senare medeltidskyrkan som bl a började sträva efter världslig makt och kräva olika mänskliga gärningar för syndaförlåtelse och rättfärdighet inför Gud.

Vad sex beträffar, är sexualiteten enligt Bibeln en stor Guds gåva. Det var gnostikerna som demoniserade det kroppsliga och såg kroppen som ett fängelse för anden. Bibeln ser både människans yttre och inre, både kropp och själ, som Guds goda gåvor. Men gåvor kan såväl missbrukas som rätt brukas. Sexualiteten ska enligt Bibeln brukas som det intimaste uttrycket för kärlek mellan man och kvinna och binda dem samman i ett livslångt äktenskapsförbund. Sex inom äktenskapet ska makarna ta vara på som en stor Guds gåva och vårda den ömt. Sex utanför äktenskapet bryter ner och förstör Guds goda skapelseordning. Det kallas i Bibeln för otukt och är en följd av människans svaghet och syndighet. Den troende uppmuntras inte till asketism och

en negativ syn på sexualiteten, tvärtom till att värdesätta den som en Guds goda skapelse för främjande av makars kärleksfulla gemenskap och människosläktets fortbestånd.

6. Historien om Prieuré de Sion och dess hemliga kunskap

Enligt Da Vinci-koden är Prieuré de Sion en hemlig orden som bevarar kunskapen om hur ”blodslinjen” från Jesus överfördes till de merovingiska kungarna under äldre medeltid. Den medeltida legenden om den heliga Graal handlar i själva verket om Maria Magdalena. Den katolska kyrkan, som Brown kallar för ”Vatikanen”, har genom tiderna försökt tysta ner denna hemliga kunskap och har inte dragit sig för att mörda dem som hade tillgång till den. Prieurén ägnar sig också åt gudinnedyrkan och skyddar uråldriga dokument. Orden lever kvar i det tysta än i dag. Den grundades enligt bokens faktasida (sid 9) redan år 1099.

Varifrån kommer nu denna historia? Per Beskow har i artikeln *”Koden” ett falsarium som förför* (SvD 21/1 2005) på ett tydligt sätt sammanställt fakta som besvarar denna fråga. Det mesta härrör från en enda person, fransmannen Pierre Plantard (1920-2000). Från ungdomen engagerade han sig i rojalistiska och esoteriska spekulationer. 1956, då han bodde nära den schweiziska gränsen, grundade han för första gången Prieuré de Sion. Det var ett slags sällskapsorden, uppkallad efter Mont Sion i grannskapet, men upplöstes följande år.

Myten om den hemliga kunskapen började skapas i slutet av 50-talet. 1967 var det dags att starta Prieuré de Sion på nytt. Plantard hade då fått en fantasifull medarbetare i Philippe de Chérisey. Tillsammans skapade de ”Ordens hemliga dokument” som skulle bevisa merovingernas bibliska härstamning. De deponerade dem i Bibliothèque nationale för att ge dem en air av respektabilitet och de Chérisey tillverkade också några förfalskningar på pergament. Listan över stormästare som finns avtryckt i ”Da Vinci-koden” är fabricerad av de Chérisey. Plantard själv ansåg sig härstamma från merovingerna och därmed från Jesus. Syftet med allt detta var att få honom erkänd som Frankrikes legitime kung.

Nu var det dags för teamet Baigent, Leigh och Lincoln att träda in på scenen. När de fick höra om Plantard och hans historia förstod de att detta var ett tema som kunde göras till en succé, både på tv och i bokform. Plantard gav dem tillgång till ”Ordens hemliga dokument” men samarbetet kom snart att svikta. När ”Holy Blood, Holy Grail” kom ut 1982 började Plantard dra sig ur. I en radiointervju 1982 förklarade han att härstamningen från Jesus och Maria Magdalena inte gick att bevisa utan var ett påhitt av bokens författare.

Plantard drog sig tillbaka 1984, men 1989 blåste han för sista gången liv i Prieuré de Sion. Han tog nu avstånd från Chériseys ordenslegend och skapade en helt ny. Han lade också fram en helt ny lista över stormästare. I den ingick också Roger-Patrice Pelat, en nära vän till president Mitterand. Det var inget taktiskt val. Vid samma tid blev Pelat centralfigur i en stor korruptionshärva och Plantard misstänktes för inblandning. Genom en husundersökning fann polisen mängder av dokument som vittnade om Plantards anspråk på tronen. Han blev misstänkt för högförräderi mot den franska republiken men klarade sig undan med en skarp tillrättavisning och drog sig tillbaka för gott.

Men historien är inte slut i och med detta. Dan Brown visste att hans amerikanska läsare var måttligt intresserade av tronpretendenter. Han lyfte därför ut det mesta av stoffet och förde i stället in en mängd feministiska teorier av två amerikanska feminister, Margaret Starbird och Lynn Picknett. Man kan återfinna många av Browns märkliga påståenden i Starbirds böcker ”The Goddess in the Gospels: Reclaiming the Sacred Feminine” och ”The Woman with the Alabaster Jar: Mary Magdalen and the Holy Grail”, likaså i boken ”The Templar Revelation:

Secret Guardians of the True Identity of Christ” av Lynn Picknett och Clive Prince. Dessa hade också tagit intryck av Plantards myt om ”blodslinjen”.

7. Påverkan från gnosticismen

Förutom de källor som jag redan nämnt har Brown i hög grad påverkats av Elaine Pagels bok ”The Gnostic Gospels” (1979) och hennes argumentering mot Nya testamentet och för en gnostisk livssyn. I sin bok ”Beyond Belief” (2003) berättar hon frispråkigt om sin utveckling. Hon lämnade sin kristna tro under tiden i high school. När hon senare började forska i de gnostiska skrifterna från Nag Hammadi, fann hon gnostikernas tro tilltalande. Följande Jesusord från Thomasevangeliet tog hon fasta på: ”Om du tar fram det som finns inom dig, kommer det som du tar fram att frälsa dig.” Hon kommenterar: ”Styrkan i detta ord är att det inte säger åt oss vad vi ska tro utan utmanar oss att upptäcka det som ligger gömt inom oss själva.” Hennes jämförelse av Thomasevangeliet med Bibelns Johannesevangelium avslöjar hur långt hon avlägsnat sig från Nya testamentet och kristendomen: I Johannesevangeliet är det fråga om ”ett jag-du-förhållande”, en relation mellan vinstocken (Kristus) och dess grenar (de troende). Men i Thomasevangeliet är det i stället fråga om att ”jag är du”. Människans eget jag är gudomliggjort och detta betraktas som målet för tron. Detta liknar hinduismens syn på atman=individens ande eller själ som en del av den gudomliga världssjälen, som en gnista av Gud.

Gnosticismens tro på det egna jaget eller den egna anden som gudomlig innebär att jagets personliga känslor och erfarenheter får gälla som högsta auktoritet. Det tilltalar den nutida postmoderna människan. Den troende uppmanas inte att tro vissa saker som uppenbarats genom gudomlig uppenbarelse utifrån så som fallet är med biblisk kristendom. Människan ska inte underkasta sig någon annan auktoritet än sig själv. Hon kan gå till sitt eget inre.

Såväl Pagels som Brown finner det därför angeläget att bekämpa Nya testamentet med dess auktoritetstro. Genom att framställa gnosticismen som mera ursprunglig och Nya testamentet som en följd av kyrkans patriarkaliska maktbegär och Konstantin den stores manipulerande, behöver ingen längre underordna sig Bibeln. När Brown dessutom spär på med gudinnekult och sex som en väg till Gud och hyllar radikalfeminismen, har han genom Da Vinci-koden komponerat en tro som väl passar tidsandan. Att sedan gnostikernas asketiska livssyn inte alls är förenlig med hieros gamos-kult och annan paganism låtsas han inte om. Inte heller att slutversen i Thomasevangeliet innehåller ett stort kvinnoförakt (som inte finns i Nya testamentet). Logion 114 lyder så här:

Simon Petrus sade till dem:
”Låt Maria gå bort från oss
ty kvinnor är inte värdiga livet.”
Jesus sade:
”Se, jag skall leda henne
för att göra en man av henne
så att hon också blir en levande ande
lik er män.
Ty varje kvinna
som gör sig till man
skall gå in i himmelriket.”
(Ur Apokryferna till Nya testamentet (1972), s 61. Översättning: Bertil Gärtner.)

8. Ytterligare faktafel

Man kan förundra sig över att en bok som innehåller så många faktafel ändå kan upplevas som relativt trovärdig av så många. Går man på vad som helst för att komma ifrån vad Bibeln lär? Låt mig skjuta in ett exempel vid sidan av Da Vinci-koden: Häromdagen hörde jag en annars så kunnig person som Fredrik Lindström säga följande i radioprogrammet ”På minuten”: ”Den helige Ande är något som man hittade på först på 300-talet i samband med kyrkomötet i Nicaea.” Tror man sina egna ord när man gör ett sådant påstående eller är man medveten om att man fabulerar? Spelar det ingen roll att det är ett faktum att den helige Ande gång på gång omnämns i Bibeln, alltså i texter som kommit till långt före 300-talet, och där identifieras med Gud (se t ex Ps 139:7,8, Apg 5:3,4, Rom 8:9, 1 Kor 3:16, 2 Kor 3:17)?

I Da Vinci-koden påstås att Leonardo da Vincis konstverk ”Mona Lisa” är ett androgynt självporträtt (s 138f), fastän det är allmänt känt att det avbildar en verklig kvinna, Madonna Lisa, hustru till Francesco di Bartolomeo del Giocondo. Inte heller är, som Brown påstår, Mona Lisa ett anagram av två egyptiska fruktbarhetsgudar, den manlige Amon och den kvinnliga Isis (på italienska L’Isa). Man kan fråga sig varför Brown inte också faller för teorin att svepeduken i Turin är ett fotografiskt självporträtt av da Vinci? Den teorin lanseras nämligen av Lynn Picknett och Clive Prince i boken ”The Templar Revelation”.

Brown påstår också att da Vincis väggmålning Nattvarden ”skriker praktiskt taget till betraktaren att Jesus och Magdalena var ett par” (s 277). Det är sant att aposteln Johannes till höger om Jesus har feminina drag i da Vincis mästerverk. Men det är typiskt för da Vinci att avbilda unga män på det viset. Det framgår av hur han porträtterar Johannes Döparen och andra. Att da Vinci skulle ha kodat sina målningar med antikristna budskap är ett rent påhitt.

Via Teabing påstår Brown att Prieuré de Sion har fogat kvinnliga sexualsymboler till de medeltida katedralerna för att hylla gudinnan. Det långa skeppet skulle representera hennes livmoder med valvet kring ingången som ett kvinnligt könsorgan. Men de stora medeltida kyrkorna hade oftast tre ingångar på den västra sidan och ytterligare tre på den norra och tre på den södra. Vilken del av den kvinnliga anatomin skulle de representera? Dessutom hade varken Prieurén eller tempelriddarna någonting med den medeltida katedralarkitekturen att göra. Både senare gotiska och tidigare romanska byggnader lånade sin grundform från den gamla grekisk-romerska världens basilikor.

Brown skriver: ”Som ung astronom hade Langdon blivit alldeles paff då han fått veta att planeten Venus på åtta år tecknade ett perfekt pentagram på stjärnhimlen… För att hylla Venus magi använde sig grekerna av hennes åttaåriga cykel då de organiserade sina olympiader” (s 47). Detta är också nonsens. I verkligheten var de olympiska spelen tillägnade Zeus. En fest till hans ära, en dag lång, avbröt spelen mitt i. Det var orsaken till att spelen upphörde under den kristna eran och inte återupptogs förrän år 1896 på en strikt religionsneutral basis. När det gäller de fem ringarna i den olympiska flaggan har dessa ingenting med ett Venuspentagram att göra. Man hade tänkt tillfoga ytterligare ringar. Men man stannade vid fem som en lämplig olympisk logo och som en påminnelse om att spelen omfattade alla de fem bebodda kontinenterna.

När det gäller tempelherreorden som grundades 1118 påstår Brown att det var påven Clement V som krossade denna orden i en machiavellisk operation. Orsaken till detta skulle vara att tempelherrarna utsatte påven för utpressning genom hemligheten om den heliga Graal. I själva verket var det den franske kungen Filip den IV, ”den sköne”, som tvingade påven att krossa orden. Den franske kungen, inte påven, arresterade tempelherrarna och brände några på bål 1314, bland dem stormästaren Jacques de Molay

I slutet av 1700-talet uppstod myten att tempelriddarna i själva verket varit ett hemligt sällskap för att vidareföra från generation till generation olika typer av ockult eller hemlig kunskap. Tanken att det finns en avvikande tradition om Jesus som ett hemligt sällskap har bevarat är inte obekant. Per Beskow skriver: ”Det är den innersta hemligheten i den svenska frimurarorden men meddelas först i tionde graden, varför de flesta medlemmarna är okunniga om den. Enligt denna historia bevarades läran först av en grupp syriska kristna och övertogs senare av Tempelherreorden. Efter ordens upplösning förde den med tiden vidare till frimurarorden. Vad denna lära gick ut på får man däremot inte veta, och åtskilliga har försökt sig på att fylla den luckan med varierande stoff. Ett exempel på detta är Esséerbrevet, en 1800-talsförfalskning som har väckt intresse i frimurarkretsar” (*www.newmaninstitut.nu/Signum*).

Ett av skälen till att Graallegenden är så rik i Frankrike, skriver Brown, är att ”merovingerna grundlade Paris” (s 291). I själva verket hade staden grundats cirka 700 år före deras ankomst. Ile de la Cité, Paris kärna, var en naturlig fästning redan på 200-talet f Kr. När romarna erövrade platsen fick den namnet Lutetia, men namnet ändrades till Paris 305-310 e Kr. Klodvig I, som grundade den merovingiska dynastin, flyttade sin huvudstad till Paris omkring 500 e Kr.

På sid 144 skriver Brown följande: ”Under tre hundra år av häxjakter hade kyrkan bränt hela fem *miljoner* kvinnor på bål.” Om endast *en* kvinna bränts på bål under den europeiska häxmanin, skulle det var oförsvarligt och fruktansvärt. Men enligt historiker var offren inte fem miljoner utan mellan 30 000 och 50 000. Alla var dessutom inte kvinnor och alla avrättades inte genom att brännas på bål. Bakom avrättningarna stod ofta staten eller enskilda individer snarare än kyrkan.

Avslutning

Dan Brown för i Da Vinci-koden fram en påhittad konspirationsteori som läggs fram på ett sätt som ger den en obestridlig slagkraft. Han lyckas väl med att framställa fiktion som fakta. Mycket kan tillåtas i en roman, men Brown gör anspråk på en sanningsenlighet som han inte har täckning för. Framför allt är framställningen av den kristna historien så grovt osaklig att det trotsar all beskrivning.

Man frågar sig vad som hänt om någon annan religion än kristendomen angripits lika osakligt och blivit föremål för liknande förtal. Vad hade hänt om Brown i stället angripit t ex Koranen och Muhammed eller buddhismen och Buddha eller judendomen? Har vi i västerlandet fått en dubbel standard, nämligen att det är helt i sin ordning att sparka på och förtala kristendomen men otillåtet och oförlåtligt att kritisera andra religioner? Da Vinci-koden väcker många frågor och kan i bästa fall driva sanningssökare till att fråga efter fakta, inte bara kittlas av konspirationsteorier.

Seth Erlandsson

© Biblicum, 2005

Publicerat i tidskriften ***Biblicum***, Nr 1 2005 Årg. 69 (sidorna 30-48).

Beställ ***”Biblicum – tidskrift för biblisk tro och forskning”*** från
Ingvar Adriansson, Släntavägen 10, S-331 35 VÄRNAMO, Sverige.
E-mail: **biblicum@bredband.net**